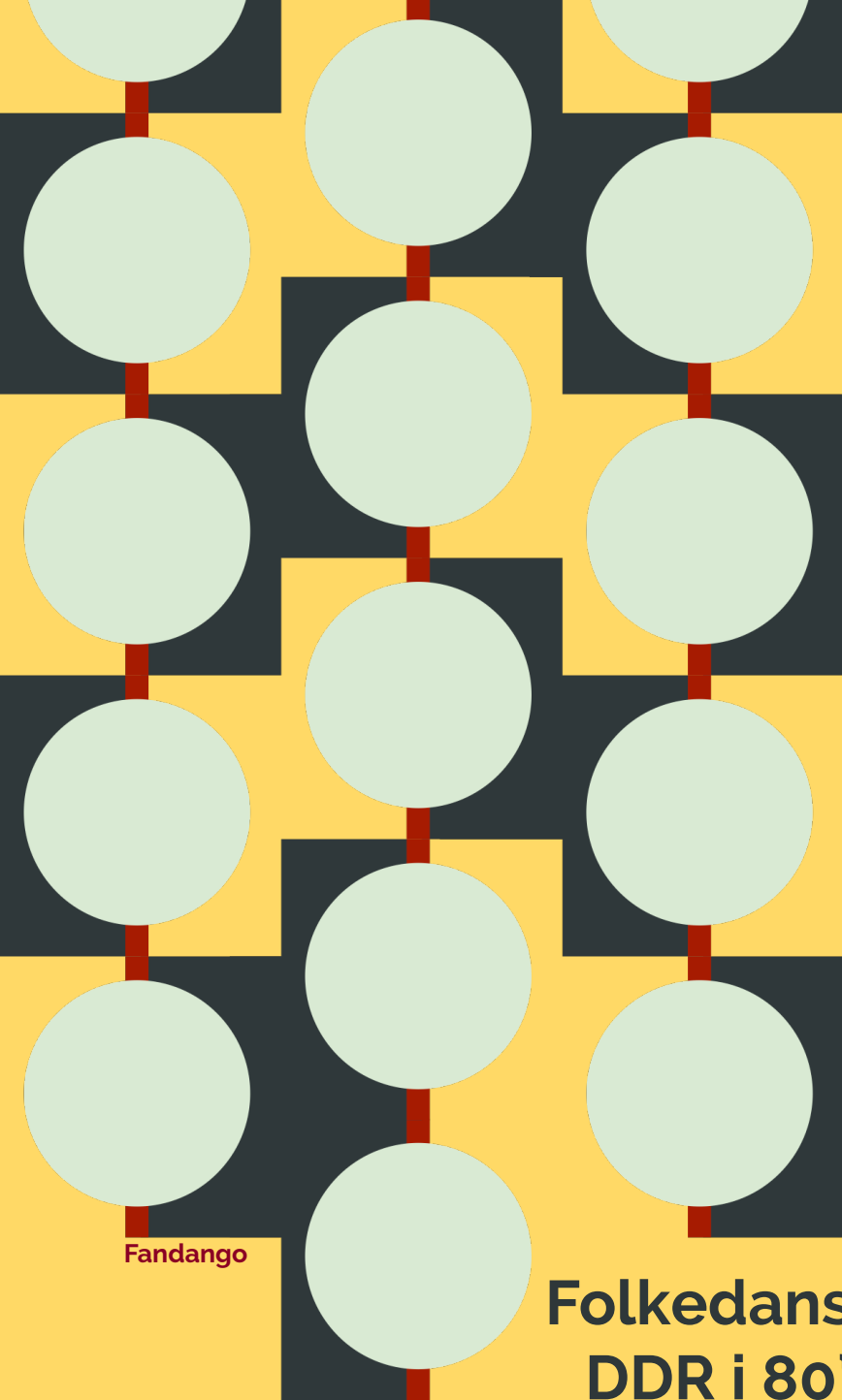

Fandango

Folkedanse fra DDR i 80'erne

Samlet og bearbejdet af
Jacob Holm Laursen

Uden håb kan man ikke danse...
Karen Blixen

Forord

For en række år siden var jeg på et loppemarked i Berlin, hvor jeg fandt en spændende plade. Det blev begyndelsen på dette hæfte. Pladens omslag var ret vildt! Et par danser så energisk på et slags skakbræt, at alle brikkerne - i form af folkemusikere - vælter omkuld. Det fangede straks min interesse.

Det viste sig, at der på inder-omslaget fandtes dansebeskrivelser til pladens melodier. Det blev starten på en undersøgelse af, hvordan folkedans foregik i et så særligt system, som DDR var. Undervejs opstod mange spørgsmål og jeg satte mig for at skabe et klarere billede af, hvordan det var at være folkedanser i et socialistisk land.

Har du nogensinde tænkt over, om det var lovligt - eller ønsket - at danse folkedans i et sådant system? Hvor fandt dansene sted og hvem dansede dem? Var det overhovedet lovligt at danse den rheinländer, som angivelig kom fra Vesttyskland? Og havde Stasi en skjult agenda?

I dette hæftes anden del forsøger jeg at besvare nogle af disse spørgsmål, med særligt fokus på folkedansen lige før murens fald. Hvis det er den historiske kontekst, du er mest interesseret i, kan du med fordel starte der.

Første del af hæftet består af noder og dansebeskrivelser til de 13 danse på pladen. Det er et materiale, som både rummer danse, der minder om dem, vi kender fra Danmark, og danse med deres helt egen sjæl og historie. Jeg har tidligere haft fornøjelsen af at danse disse danse med mit dansehold "Hjerter 2". Lige siden har jeg ønsket at samle materialet i et hæfte, så andre også kan få glæde af det. Nu står du med hæftet i hånden, og dermed er der bundet en sløjfe på projektet.

Jeg håber, at baggrundshistorien og dansene vil give dig lyst til at prøve kræfter med folkedans, som den udfoldede sig i 1980'erne i Østtyskland.

Viel Spaß!

Dansebeskrivelser og noder

- 5 Schnelle Polonaise
- 11 Begrüßungstanz (Gwens polka)
- 13 Vogelsteller
- 15 Rheinländer
- 20 Kabberdoech-Polka
- 22 Erinnerung
- 24 Tampet (Figaro)
- 27 Blaue Flagge
- 29 Wechselhupf
- 31 Zigeunerpolka
- 33 Walzer Mazurka (Mazurka Nr. 3)
- 35 Sternpolka
- 37 Heiße Kathreinerle

Baggrundsmateriale og lidt historie

- 38 Hvor kom disse 13 danse fra?
- 40 Leipzig bliver arnested for en ny bevægelse
- 42 Statens forhold til folkekultur
- 43 Det var noget for noget
- 43 ... og Stasi holdt øje
- 45 Den moderne folkedans bliver placeret i systemet
- 47 80'erne bragte et folkedanse-boom
- 50 Vi vender tilbage til Berlin og besøger en helt anden danseverden
- 52 Petermann, Wasserturmstraße og pizza i Leipzig
- 53 Kilder, hvor du kan nørde videre
- 56 Scan af pladsens omslag

Schnelle Polonaise

A

9

17

25

B

33

43

49

A

57

65

73

81

C

A

Schnelle Polonaise - dansebeskrivelse

I Danmark kendes dansen også under navnet marchleg. De forreste par fører an, og de efterfølgende par følger efter. I dansebeskrivelsen, der følger med pladen, står der, at dansen afsluttes med et kompliment mod kredsens midte. Samtidig understreges det, at de to forreste par bestemmer, hvilke figurer der skal dances. Pladens dansebeskrivelse indeholder syv figurer (figur 1, 2, 4, 5, 6, 7 og 8). Derudover står der, at kun fantasien – og måske de fysiske rammer – sætter grænserne. Formuleringen kan i dag læses som en kommentar til de rammer, der også prægede livet uden for dansegulvet, men inden for murene.

I denne dansebeskrivelse er der medtaget nogle ekstra figurer, som stammer fra en senere dansebeskrivelse, der er udgivet på DVD'en Das Federbett. Læs mere i afsnittet "Kilder, hvor du kan nørde videre".

Opstilling: Vilkårligt antal par i en stor kreds. Alle tager marchfatning og kigger i danseretningen.

Trin: Gangtrin.

1. figur: Promenade

Parrene går fremad i danseretningen med almindelige gangtrin.

2. figur: Op ad kirkegulvet

De opførende bevæger sig op ad gulvets midte mod musikken, og de øvrige par følger efter. 1. par fortsætter, indtil de nærmest ikke kan komme længere.

3. figur: Sløjfe

Parrene slipper fatningen og drejer 180° udad – herrerne over venstre skulder og damerne over højre skulder. Begge går **væk fra musikken**, men tæt langs den kolonne, der dannes af de par, som endnu ikke har delt sig. Ved rækkens ende drejer de opførende igen 180° udad og går atter **op mod musikken**.

Ankommet til toppen drejer de opførende endnu en gang 180° udad, og rækkerne går på ny **væk fra musikken**. På dette tidspunkt er der dannet

et bånd bestående af damer i den ene side og et tilsvarende bånd med herrer i den anden.

Når de opførende atter kommer ned i bunden (længst væk fra musikken), går de ind mod midten og tager enhåndsfatning med egen partner. Nu går man parvis **op mod musikken** (som i figur 2).

4. figur: Lynlås åbner – man ender i firerækker

Kolonnen deles igen, men denne gang sker det parvis. Par nr. 1, 3, 5 osv. går til venstre, mens par nr. 2, 4, 6 osv. går til højre. Parrene går langs dansegulvets kant. Når de kommer til den modsatte side (længst væk fra musikken), danner 1. og 2. par en firerække, 3. og 4. par den næste osv. Firerækkerne går derefter op mod musikken.

Hvis der er mange deltagere og god plads, kan firerækkerne deles som i figur 4 og samles til otterækker, før de igen går gennem midten.

5. figur: Labyrint

1. herre trækker sin række efter sig og går i en slags labyrint mellem de andre rækker. Han starter med at dreje over venstre skulder og går bag sin egen række. Den sidste dame i den forreste række giver sin ledige hånd til herren, der står længst til venstre i den næste række. Nu består slangen af otte personer. Dette mønster fortsætter, indtil der er dannet én lang kæde.

6. figur: Snegl (spiral)

1. herre trækker kæden efter sig. Til at begynde med er det nærmest en stor kreds. Nu begynder 1. herre at trække lidt ind mod midten, så kredsen bliver mindre og mindre, og der opstår en slags sneglefigur. Når midten af sneglen er så lille, at man ikke kan komme længere ind, drejer 1. herre en halv omgang over venstre skulder og fører kæden ud igen. Det kan eventuelt også gøres ved at gå under porte, der laves af danserne i sneglen. Målet er, at der igen dannes en stor kreds. Når kredsen er gendannet, slipper alle den fremmede danser, men beholder enhåndsfatning med egen partner. Nu går man igen parvis i en stor kreds.

9. figur: Ud på diagonaler

Parrene går op ad salens midte som i figur 2 og deles derefter parvis

som i figur 4. 1. par fører sin kolonne til venstre mod den næste hjørneposition og går videre til det næste hjørne, så de ender længst væk fra musikken. Samtidig fører 2. par sin kolonne til højre mod den nærmeste hjørneposition, så de ender tættest på musikken. De to kolonner står nu over for hinanden på en diagonal.

Herfra kan der dances forskellige figurer. Disse er beskrevet nedenfor som figur 10, 11, 12 og 13. Efter hver figur bevæger begge kolonner sig videre mod venstre til næste hjørne, så der dannes en ny diagonal.

10. figur: Porte på diagonalen

De to kolonner går mod hinanden ind mod gulvets centrum. Kolonnen med 1. par danner porte, og den anden kolonne går under. Når et par er kommet til det modsatte hjørne, drejer de mod næste hjørne, hvor der dannes en ny diagonal, og man er klar til næste figur.

11. figur: Skiftevis porte (Trommelvals) på diagonalen

De to kolonner går mod hinanden ind mod gulvets centrum. 1. par danner port, som 2. par går under. Derefter danner 2. par port og går over næste par, mens 1. par går under den port, som næste par danner. Det er det samme mønster, som man kender fra Trommelvals.

Sådan fortsætter man. Når et par er kommet til det modsatte hjørne, drejer de mod næste hjørne, hvor der dannes en ny diagonal, og man er klar til næste figur.

12. figur: Kæde på diagonalen

De to kolonner går mod hinanden ind mod gulvets centrum. 1. og 2. par (forrest i hver deres kolonne) giver højre hånd til den overforstående danser. Derefter går de kæde, hvor de skiftevis giver højre og venstre hånd. Når en danser når kædens ende, giver vedkommende den indvendige hånd til egen partner, drejer til venstre og gør klar til næste figur.

13. figur: Parvis zigzag på diagonalen

De to kolonner går mod hinanden ind mod gulvets centrum. Når 1. og 2. par (forrest i hver deres kolonne) mødes på midten, går de forbi hinanden ved først at gå til venstre. Når de er kommet forbi, skifter de retning og

går til højre, så de passerer det næste par. Sådan fortsætter de. Bevægelsen minder om kæde, men her er det hele parret, der bevæger sig sammen.

Når et par når zigzaggens ende, drejer de til venstre. Denne gang går de ikke blot videre til næste hjørne, men lidt længere, så de ender med at stå i et slags kryds over for den anden kolonne. I de tidligere figurer stod kolonnerne på en diagonal; nu står de på kryds.

14. figur: Vinduet

De to kolonner går mod hinanden ind mod gulvets centrum. 1. og 2. par (forrest i hver deres kolonne) giver den indvendige hånd til den overforstående. Herrerne drejer over venstre skulder, og damerne drejer over højre skulder. Sammen med den overforstående går man ud til siden – halvdelen af parrene mod musikken og den anden halvdel væk fra musikken.

Når et par når kanten af dansegulvet, drejer de til venstre og går tilbage til de positioner, hvor figur 14 begyndte. Alle står nu med en fremmed danser.

Figuren gentages, så alle igen ender med egen partner. Man slutter, hvor figur 14 begyndte.

15. figur: Lynlås lukkes

De to kolonner går mod hinanden ind mod gulvets centrum. 1. par drejer til venstre, og 2. par følger efter. Derefter fletter de øvrige par ind efter i rækkefølge, indtil promenadeopstillingen er gendannet.

16. figur: Afslutningskreds

1. par trækker ud i en stor kreds, og de øvrige følger efter. Herren går forrest, men beholder håndfatning med egen partner, som giver den frie hånd til herren bagved. Kredsen fortsætter til musikkens afslutning.

Polonaisen afsluttes med et samtidig buk mod kredsens midte.

Begrüßungstanz (Gwens polka)

Forspil

Begrüßungstanz - dansebeskrivelse

Opstilling: Vilkårligt antal par i en stor kreds. Alle står med front mod kredsens midte.

Trin: Gangtrin og hoptrin.

1. del	Skiftevis til midten og tilbage
1-4	Damerne går mod midten med 4 gangtrin. De klapper på 4. tælling. Damerne går baglæns ud på deres plads med 4 gangtrin. Herrerne svarer damernes klap - det sker på 5. tælling, hvor damerne er på vej tilbage.
5-8	Gentag takt 1-4. Denne gang er det herrerne, der går.
1-8	Gentag takt 1-8.
2. del	Parvis hoptrin i kredsen – slut med partnerbyt
9-16	Alle tager sidevendt korsgreb med egen og danser fremad i kredsen med 16 hoptrin (mod urets retning).
17-24	Alle par ændrer retning ved at sakse og danser med urets retning med 16 hoptrin. Damen slutter på venstre side af egen. Nu starter dansen forfra. Alle har fået en ny partner. Alle herrer danser med damen, der står til højre for dem.

Dansen fortsætter, så længe man har lyst.

Note til musikken: På pladen spiller orkestret forskellige musikstykker til 2. del. For at gøre det lettere at spille musikken i dag, så er noden skrevet helt ud og noteret som A B A C. Hvis man ønsker, kan man også vælge blot at gentage A B.

Vogelsteller

Musical score for "Vogelsteller" in G major (one sharp) and 2/4 time. The score consists of 16 measures, numbered 1 through 16, across four staves. The melody is as follows:

- Measure 1: Quarter rest.
- Measure 2: Quarter rest, followed by a repeat sign.
- Measure 3: Quarter note G4, quarter note A4.
- Measure 4: Quarter note B4, quarter note A4.
- Measure 5: Quarter note G4, quarter note F#4.
- Measure 6: Quarter note E4, quarter note D4.
- Measure 7: Quarter note C#4, quarter note B3.
- Measure 8: Quarter note A3, quarter note G3.
- Measure 9: Quarter note F#3, quarter note E3.
- Measure 10: Quarter note D3, quarter note C#3.
- Measure 11: Quarter note B2, quarter note A2.
- Measure 12: Quarter note G2, quarter note F#2.
- Measure 13: Quarter note E2, quarter note D2.
- Measure 14: Quarter note C#2, quarter note B1.
- Measure 15: Quarter note A1, quarter note G1.
- Measure 16: Quarter note F#1, quarter note E1.

Vogelsteller - dansebeskrivelse

Opstilling: Parvis med almindelig dansefatning.

Trin: Polka.

Afdeling A	Parvis polka
:1-8:	Parvis polka i kreds (16 polkatrin). Kredsen bevæger sig mod solen. Fatningen opløses.
Afdeling B	Klap, tramp og trusler
9	Parret står afventende.
10	Tre klap i egne hænder.
11	Parret står afventende.
12	Tre tramp i gulvet.
13	Alle truer egen partner med højre pegefinger.
14	Alle truer egen partner med venstre pegefinger.
15-16	Alle drejer en omgang om sig selv over højre skulder.
9-16	Gentag 9-16.

Dansen fortsætter, så længe man har lyst.

Rheinländer

1

5

9

13

17

21

25

29

33

37

1.

2.

4

Detailed description: This is a musical score for a piece titled 'Rheinländer'. The music is written in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 2/4. The score consists of nine staves of music. The first staff begins with a measure rest followed by a quarter note G4, then a repeat sign with a first ending bracket above it. The melody continues with eighth and quarter notes. The second staff starts at measure 5 and includes a first ending bracket (measures 7-8) and a second ending bracket (measures 9-10). The third staff starts at measure 9 and includes a second ending bracket above it. The fourth staff starts at measure 13. The fifth staff starts at measure 17 and includes a third ending bracket above it. The sixth staff starts at measure 21. The seventh staff starts at measure 25. The eighth staff starts at measure 29. The ninth staff starts at measure 33 and includes a fourth ending bracket above it. The piece concludes with a double bar line at the end of the ninth staff.

Rheinländer - dansebeskrivelse

Melodien og dansen bærer titlen "Rheinländer", men i en dansk folkedansesammenhæng ville betegnelsen schottisch være nærliggende.

Dansen består af flere forskellige figurer, og danserne vælger selv, hvilke figurer der danses, samt hvor mange gange de gentages. Dansen fortsætter, så længe man har lyst.

Takt	Variant 1
	Opstilling: Parvis i kreds med front i danseretningen. Ingen håndfatning.
1	Et chassé skråt fremad og væk fra hinanden. Begge begynder med den udvendige fod.
2	Et chassé skråt fremad, så man nærmer sig hinanden igen.
3-4	Parret danser to omgange rundt, mens de bevæger sig fremad i danseretningen (4 hoptrin).

Takt	Variant 2
	Opstilling: Parvis i kreds med trojkafatning.
1	Et chassé skråt fremad til venstre. Begge begynder med venstre fod.
2	Et chassé skråt fremad til højre. Begge slipper venstre hånd.
3-4	Damen danser bagom egen og fortsætter rundt, til hun igen står i udgangspositionen (4 hoptrin). Samtidig danser herren nærmest på stedet. Under omdrejningen bevares fatningen og herren fører damen rundt.

Variant 1 og 2 er beskrevet i dansebeskrivelsen, der fulgte med pladen "Folk's Tanz Haus".

De følgende varianter stammer fra DVD'en "Das Federbett", som tager udgangspunkt i samme LP, men som udkom i 90'erne. Læs mere i afsnittet "Kilder - hvor du kan nørde videre".

Takt Variant 3	
Opstilling: Parvis i kreds med trojkafatning.	
1-2	Et chassé skråt fremad til venstre. Et chassé skråt fremad til højre. Begge slipper venstre hånd.
3-4	Damen danser bagom egen og fortsætter rundt, til hun står lidt skråt til venstre bag herren efter 4 hoptrin. Samtidig danser herren nærmest på stedet. Parret tager atter trojkafatning, hvor damen står på "forkerte side".
1-2	Et chassé skråt fremad til venstre. Et chassé skråt fremad til højre. Begge slipper højre hånd.
3-4	Herren danser forom egen og fortsætter rundt, til han atter står som i udgangspositionen (takt 1). Samtidig danser damen nærmest på stedet. Parret tager atter trojkafatning.

Takt Variant 4	
Opstilling: Parvis i kreds med trojkafatning.	
1-2	Som variant 2, men man beholder håndfatningen.
3-4	Danserne drejer 2 gange om sig selv med 4 hoptrin - herren over venstre skulder og damen over højre skulder.

Takt	Variant 5 – variant for 2 par
Opstilling: 2 par med karet-fatning. Det ene par står bag det andet, og begge par kigger fremad i danseretningen. Parrene er forbundet ved, at de to damer giver hinanden højre hånd, og de to herrer giver hinanden venstre hånd.	
1	1 chassé skråt fremad til venstre. Alle begynder med venstre fod.
2	1 chassé skråt fremad til højre. Alle begynder med højre fod.
3-4	Det forreste par slipper fatningen med egen partner og danser bag om det andet par (4 hoptrin). Herren går venstre om og damen højre om. Samtidig danser 2. par 4 små hoptrin fremad.
5-8	Det samme som ovenfor, men nu er det det andet par, der står forrest.

Takt	Variant 6 – variant for 2 par
Opstilling: som variant 5	
1	Som variant 5.
2	Som variant 5.
3-4	Uden at opløse håndfatningen bytter de to par plads. 1. par danser baglæns under en port, som 2. par laver. Når 1. par er kommet under porten, vender 2. par rundt ("pandekage"), så de igen kommer til at kigge i danseretningen.
5-8	Det samme som ovenfor, men nu er det det andet par, der står forrest.

Kabberdoech-Polka

The musical score for 'Kabberdoech-Polka' is written in 2/4 time and consists of 24 measures, numbered 1 through 24. The notation is as follows:

- Measure 1:** Treble clef, key signature of one sharp (F#), starting on G4. The note is dotted.
- Measure 2:** A4, quarter note.
- Measure 3:** B4, quarter note.
- Measure 4:** A4, quarter note.
- Measure 5:** G4, quarter note.
- Measure 6:** F#4, dotted quarter note.
- Measure 7:** E5, quarter note.
- Measure 8:** D5, quarter note.
- Measure 9:** C5, quarter note.
- Measure 10:** B4, quarter note.
- Measure 11:** A4, quarter note.
- Measure 12:** G4, quarter note.
- Measure 13:** F#4, dotted quarter note.
- Measure 14:** E5, quarter note.
- Measure 15:** D5, quarter note.
- Measure 16:** C5, quarter note.
- Measure 17:** B4, quarter note.
- Measure 18:** A4, quarter note.
- Measure 19:** G4, quarter note.
- Measure 20:** F#4, dotted quarter note.
- Measure 21:** E5, quarter note.
- Measure 22:** D5, quarter note.
- Measure 23:** C5, quarter note.
- Measure 24:** B4, quarter note.

Kabberdoech-Polka - dansebeskrivelse

Opstilling: Alm. rækkeopstilling - herrerne står til højre set fra fronten.

Trin: Gangtrin, sideløbstrin og hurretrin.

A	Frem og tilbage, do-si-do og 1. par danser ned og op
1-4	Alle går 4 gangtrin frem mod egen danser og hilser med et lille nik. 4 gangtrin tilbage til pladsen.
5-8	Do-si-do med egen danser (8 gangtrin).
1-8	Første par tager lange arme og danser ned mellem rækkerne med 8 sideløbstrin. På samme måde tilbage til udgangspladsen. De øvrige par klapper.
B	1. par skæller banan og laver port for de andre
9-24	1. par går på ydersiden af rækkerne (første herre bag herrerækken og første dame bag damerækken). Herrerækken følger første herre, og damerækken følger første dame. Nogle kalder denne figur "at skrælle banan". Når 1. par kommer til enden af rækken, danner de port. 2. par går under porten og op på 1. pars plads. De øvrige par følger efter. I alt 32 gangtrin. Når man er kommet frem til sin nye plads, kan man svinge egen med hurretrin. Efter første gennemdansning står 2. par som 1. par og er klar til at være opførende. Dansen slutter, når alle par har været opførende.

Erinnerung

Melodien begynder stille og eftertænksomt. På indspilningen spilles 1. del af en violin - og så bygges der op med guitar, kontrabas og fløjte. Musikken bygger langsomt op - både i tempo og lydstyrke.

I 2. del skifter stemningen til let og festligt. Alle instrumenter spiller med.

Del 1: spil 1-16 tre gange

Del 2: spil |:17-24:| + |:25-32:| + |:17-24:|

Erinnerung - dansebeskrivelse

Opstilling: Parvis i stor kreds med håndfatning.

Trin: Chassé-trin og polka.

Del 1	Kreds med chassétrin
1-16	Kreds med langsomme chassé-trin. 1 trin for hver takt. Kredsen bevæger sig med urets viser. Musikken stiger i tempo og energi. Det er oplagt at lade danserne tilpasse trinene til musikkens stemning.
Del 2	Parvis polka
17-32	Alle tager almindelig dansefatning med egen partner og danser polka rundt i salen.

Tamper (Figaro)

2 3 4

5 6 7 8

9 10 11 12

13 14 15 16

17 18 19 20

21 22 23 24

25 26 27 28

29 30 31 32

Detailed description: This is a musical score for a piece titled 'Tamper (Figaro)'. The score is written in G major (one sharp) and 2/4 time. It consists of 32 measures, organized into eight lines of four measures each. The notation is in treble clef. The first line contains measures 1-4, the second line 5-8, the third line 9-12, the fourth line 13-16, the fifth line 17-20, the sixth line 21-24, the seventh line 25-28, and the eighth line 29-32. The score includes various musical notations such as quarter notes, eighth notes, and sixteenth notes, as well as rests and repeat signs. The key signature is G major, and the time signature is 2/4.

Tampet (Figaro) - dansebeskrivelse

Opstilling: Parvis på rækker. Hver række består af to par. I salens midte står 1. og 2. række med front mod hinanden. Bag første række står 3., 5., 7. par osv. Alle rækkerne vender mod midten.

Trin: Gangtrin og sideløbstrin.

A Kreds begge veje	
1-8	1. og 2. række danner kreds (4 par) og går 16 gangtrin med solen. Alle begynder med venstre fod.
1-8	Kredsen vender og går 16 gangtrin mod solen. Alle ender på egen plads i rækkeopstilling.
B Rækkerne bytter plads (sidelæns)	
9-10	Alle bevarer håndfatning med egen partner. Parrene på rækkerne bytter nu plads. Parret til venstre laver 4 sideløbstrin mod højre, mens parret til højre bevæger sig mod højre. Det er det højre par, der bevæger sig foran. Bemærk: Under hele afdelingen bevarer man front mod det overforstående par i den anden række.
11-12	De opførende par laver balance på stedet. Parret, der har bevæget sig mod venstre, krydser højre fod over venstre, sætter højre fod tilbage og krydser derefter venstre fod foran højre. De øvrige par udfører samme bevægelse, men spejlvendt.
13-16	De opførende par gentager 9-12, så man kommer hjem på egen plads. Bemærk at parrene har byttet plads, så dem, der før dansede mod venstre, danser nu mod højre og omvendt.
9-16	Gentag 9-16.

C Møller begge veje	
17-24	De yderste dansere i hver række tager tohåndsfatning med den overforstående danser. Samtidig danner de fire dansere i midten en højre enhåndsmølle. Møllen og yderparrene går 16 gangtrin eller hoptrin med solen.
17-24	Møllen skifter til venstre enhåndsmølle. Møllen og yderparrene går 16 gangtrin eller hoptrin mod solen.
D Frem, tilbage og rækkerne bytter plads	
25-26	Rækkerne går mod hinanden med 4 gangtrin.
27-28	Rækkerne hilser på den overforstående danser.
29-30	Rækkerne går tilbage til egen plads med 4 gangtrin.
31-32	Danserne hilser på egen partner.
25-32	De opførende par går med 16 små gangtrin forbi den overforstående danser – for hvert trin klappes i egne hænder. Man passerer som om man giver højre hånd. På den måde kommer parrene til en ny række. Man hilser på den nye overforstående, og dansen starter forfra.

Blaue Flagge

Blaue Flagge - dansebeskrivelse

Opstilling: Alle står i en stor kreds eller en lang kæde med håndfatning. Opstillingen minder om den, som vi kender fra færøske kædedanse. Den forreste danser fører an og bestemmer, hvordan rækken bevæger sig rundt i salen. Det kunne for eksempel være kreds, slangefigur, sneglefigur med videre.

Takt	Trin
1-2	Et langsomt "valsetrin" fremad (højre, venstre, højre).
3	1 gangtrin fremad (venstre).
4	1 gangtrin tilbage (højre) med et lille buk i overkroppen.
5-6	6 små løbetrin fremad (venstre, højre, venstre, højre, venstre, højre).
7-8	2 gangtrin fremad (venstre, højre).
9-16	Gentag 1-8 med den forskel, at man danser med den modsatte fod. Det vil sige, at man nu starter med venstre.

1. takt			2. takt			3. takt			4. takt			5. takt			6. takt			7. takt			8. takt		
1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
h		v	h			v			h			v	h	v	h	v	h	v			h		

Man danser, så længe man har lyst.

Wechselhupf (Herr Schmidt)

Forspil

Herr_

A

Schmidt

Herr_ Schmidt

Was_ bringt das Jul - chen mit?

Herr_

Schmidt

Herr_ Schmidt

Was_ bringt das Jul - chen mit?

B

C

Wechselhupf - dansebeskrivelse

Opstilling: Parvis i kreds. Man har tohåndsfatning med krydsede arme. Et tilfældigt par udpeges som 1. par.

Trin: Hoptrin og sideløbstrin.

Hop på stedet

1	Et hop, hvor alle sætter højre fod frem og venstre fod tilbage. Samtidig "saves" der i samme rytme med hænderne.
2	Gentag takt 1, men denne gang med venstre fod frem.
3-4	Gentag hoppet i hurtigere tempo, tre gange i alt (højre, venstre, højre).
5-8	Gentag 1-4, men med modsat fod.
1-8	Gentag 1-8
-

Parvis gennem en korridor

:9-16:	1. par tager lange arme, mens alle andre slipper fatningen med egen partner. 1. par danser gennem den korridor, de øvrige par danner.
:17-24:	
:25-32:	

Når 1. par er kommet igennem 2. par, tager dette også lange arme og følger efter. På den måde fortsætter dansen som en slags "lynslås".

I dansebeskrivelsen nævnes det, at denne del kan danses med sideløbstrin eller frit efter musik og stemning.

Når musikken starter forfra, tager alle krydsfatning og gentager hele forløbet. Dansen fortsætter, så længe man har lyst.

Zigeunerpolka

The musical score for "Zigeunerpolka" is written in 2/4 time and consists of six staves of music. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 2/4. The score includes various musical notations such as eighth notes, quarter notes, and chords, with some measures containing rests. The piece concludes with a double bar line and repeat dots.

5

9

13

17

21

Zigeunerpolka - dansebeskrivelse

Opstilling: Parvis i kreds med almindelig dansefatning.

Trin: Polka og gangtrin.

Polka i kreds

:1-8:	Parvis omdansning frem i danseretningen – 16 polkatrin. Til slut vender man front mod egen partner (herrerne med ryggen mod kredsens midte) og slipper fatningen.
-------	---

Komplimenter

9-10	Kompliment til egen partner.
11-12	Kompliment til danseren skråt til højre.
13-14	Kompliment til danseren skråt til venstre.
15-16	Kompliment til egen partner.

Klappekæde

:17-24:	Alle går solo til højre. På første gangtrin i hver takt klappes én gang i egne hænder. På andet gangtrin klapper alle venstre hånd med den danser, man møder. Sådan fortsætter kæden musikken ud (32 gangtrin).
---------	---

Den danser, man når frem til ved musikkens afslutning, bliver ny partner, og dansen starter forfra.

Dansen gentages med ny partner. Man fortsætter, så længe man har lyst.

Walzer Mazurka (Mazurka Nr. 3)

Forspil

A

B

C

D

Walzer Mazurka - dansebeskrivelse

Opstilling: Parvis i kreds med almindelig dansefatning.

Trin: Mazurkatrin og vals.

Mazurka frem og omdansning på stedet	
1-2	2 mazurkatrin frem i danseretningen. Alle begynder med udvendige ben.
3-4	Omdansning på stedet. Herren fører damen rundt mod solen med 6 løbetrin.
5-8	Gentag takt 1-4, men når parret denne gang løber rundt på stedet, så sker det med solen.
1-8	Gentag takt 1-8.
Vals	
9-16	Parvis vals frem i danseretningen.

Danser starter forfra og man fortsætter, så længe man har lyst.

Sternpolka

The musical score for "Sternpolka" is written in 2/4 time with a key signature of two sharps (F# and C#). The melody is presented in a single staff with 24 numbered measures. Measures 1-4 form the first phrase, measures 5-8 the second, measures 9-12 the third, measures 13-16 the fourth, measures 17-20 the fifth, and measures 21-24 the final phrase. The score includes various rhythmic patterns such as eighth-note runs, quarter notes, and half notes, and features repeat signs at measures 9 and 17.

1 2 3 4

5 6 7 8

9 10 11 12

13 14 15 16

17 18 19 20

21 22 23 24

Sternpolka - dansebeskrivelse

Opstilling: Vilkårligt antal par i en stor kreds. Alle står med front mod kredsens midte.

Trin: Gangtrin og hoptrin.

Polka

|:1-8:| Parvis omdansning frem i danseretningen – 16 polkatrin.

Stjernefigur

|:9-16:| Parrene danner dermed en slags stjerne, hvor herrerne står inderst. Stjernen danser fremad med 32 hoptrin.

Fatningen er som følger: Herren lægger højre arm om livet på sin dame og sin venstre hånd på den foranstående herres venstre skulder. Damerne lægger sin venstre hånd på herrens nærmeste skulder.

Herrer klapper og damer søger nu partner

|:17-24:| Herrerne stiller op i en kreds med front mod midten (ingen håndfatning). Herrerne klapper rytmisk: to gange i egne hænder og én gang i sidemændenes hænder. Dette gøres 16 gange.

Samtidig fortsætter damerne med hoptrin mod solen rundt om herrekredsen. Hver dame stiller sig bag en af herrerne. Hun vælger selv, hvor mange trin hun danser, inden hun stiller sig bag en ledig herre.

Dansen fortsætter, så længe man har lyst. Som regel stopper dansen efter en polka (det vil sige efter takt 8).

Tip: I forbindelse med klappet i sidemandens hænder er det en god idé at aftale, at herrerne eksempelvis vender venstre håndflade opad og højre håndflade nedad, når der klappes.

Variation: Man kan også bytte roller i klappedelen. Det vil sige, at det er damerne, der står i kreds og klapper, mens herrerne danser udenom.

Heiða Kathreinerle

Opstilling: Parvis i kreds. Herren holder damen om livet og damen lægger hænderne på herrens skuldre.

Trin: Hoptrin.

Omdansning med fjedrende hoptrin

1	Man hopper på samme ben på første og tredje taktslag. Herren hopper på venstre ben, damen på højre. Første taktslag bruges til at komme rundt om hinanden, mens man fortsat bevæger sig lidt frem i danseretningen. Tredje taktslag udføres mere på stedet. Bevægelsen er fjedrende.
2	Gentag takt 1 med modsat ben.
3-16	Gentag takt 1-2, så længe man har lyst og energi.
-

Baggrundsmateriale og lidt historie

Folkedanseaften i Haus der Jungen Talente (Berlin), hvor gruppen JAMS leverer musikken.
Foto: Jürgen Hohmuth/zeitort.

Hvor kom disse 13 danse fra?

Grundlaget for dette hæfte er LP'en 'Folk's Tanz Haus', som udkom i 1985 på det statsejede pladeselskab Amiga. Pladen er på mange måder et tidsbillede af den moderne folkedansebevægelse, som voksede frem i DDR i begyndelsen af 1980'erne.

På bagsiden af pladen indledes teksten med de tankevækkende ord: »Folkedansens historie har to store øjeblikke: først, da dansen kom op på scenen, og siden, da den igen kom ned på dansegulvet.« Citatet peger på en væsentlig udvikling. I de første årtier af DDR spillede folkedansen først og fremmest en rolle som opvisningskultur. Den blev brugt til at vise nationale traditioner og til at understøtte forestillingen om det socialistiske fællesskab. Men i løbet af 1970'erne og især i 1980'erne voksede en ny forståelse af folkedans frem.

Inspirationen kom blandt andet fra Ungarn, hvor den såkaldte Tanzhaus-bevægelse havde skabt en ny interesse for levende folkedans. Her var dans ikke noget, man betragtede på en scene, men noget man selv deltog i. Vægten blev lagt på samspillet mellem musik og dansere, på energien i rummet og på glæden ved at danse sammen. Denne tilgang præger også 'Folk's Tanz Haus'.

Pladen rummer 13 danse – de samme danse, som er beskrevet i dette hæfte. Musikken spilles af folkemusikgrupperne Folkländers Bierfiedler og Jams. Indspilningerne blev foretaget i et studie i Berlin, men med deltagelse af en gruppe unge dansere, der med klap, tramp og tilråb skulle skabe følelsen af et levende dansegulv.

Senere er pladen blevet kritiseret for sine tekniske mangler. Balancen mellem instrumenterne er ikke altid vellykket, og nogle af tilråbene kan virke en smule overdrevne. Men netop disse ufuldkommenheder fortæller også noget vigtigt om miljøet. Målet var ikke at skabe en poleret studieindspilning, men at indfange stemningen fra en danseaften, hvor liv, energi og fællesskab var vigtigere end teknisk perfektion.

At pladen overhovedet blev udgivet, er i sig selv bemærkelsesværdigt. Der var stor mangel på ressourcer i DDR, og kun ganske få folkemusikplader nåede frem til udgivelse. Udgivelsen af 'Folk's Tanz Haus' må derfor ses som et tegn på, at myndighederne havde fået øje på den voksende interesse for folkedans blandt unge mennesker. En plade kunne bringe musikken ud til steder, hvor man ikke havde mulighed for at engagere levende musikere, og den kunne dermed bidrage til, at dansene blev udbredt.

Også pladens udformning er usædvanlig. I inderlommen findes både illustrationer og korte dansebeskrivelser. Selvom pladsen er begrænset, så har beskrivelserne haft stor betydning. De gjorde det muligt for samtidens dansere at lære dansene, og i dag giver de os en enestående mulighed for at genskabe dem.

Forberedelserne til udgivelsen strakte sig fra 1981 til 1984. Det var en periode, hvor interessen for folkemusik, folkefestivaler og deltagende folkedans (Mach-Mit-Volkstanz) voksede markant i DDR. For at forstå, hvorfor netop denne plade kunne blive til, må vi derfor se nærmere på den bevægelse, der gik forud. Og den historie trækker både tråde til Ungarn og Leipzig.

Sådan så det ud til det første Folkwerkstatt, der foregik i Leipzig, oktober 1976.
Foto: Harald Mohr.

Leipzig bliver arnested for en ny bevægelse

Leipzig blev i mange henseender arnestedet for den nye folkedansebevægelse i DDR. Det var her, man i oktober 1976 første gang afholdt et såkaldt "Folkwerkstatt". Det var en lejr, hvor folkemusik var i centrum. Her samlede man musikere og dansere fra hele landet. Arrangementet varede fra den 29. til den 31. oktober og blev hurtigt et samlingspunkt for et nyt miljø omkring folkemusik. I begyndelsen var fokus især rettet mod musikken. Mange af de deltagende grupper var inspireret af irsk folkemusik og den internationale folk revival-bølge, som også havde fundet vej til DDR.

Den første festival kom i stand, fordi lokale kræfter i Leipzig havde fået kontakt til personer med indflydelse i FDJ-bevægelsen. FDJ stod for 'Freie Deutsche Jugend' - et dominerende ungdomsforbund, der var tæt knyttet til styret og havde til formål at uddanne og engagere unge i socialistisk ideologi og samfundsliv. Det var samtidig statens kontrol med ungdomskulturen. Bevægelsen organiserede bl.a. politiske og kulturelle arrangementer og udenlandsrejser - det var også noget som man gik til på ugentlig basis - på samme måde som at gå til spejder.

Kontakten til FDJ muliggjorde, at man arrangerede en officiel festival med deltagelse af musikgrupper fra hele DDR. Allerede ved den første udgave deltog mere end 20 bands. Festivalen blev en stor succes og blev gentaget de følgende år.

I pinsen 1979 blev der afholdt endnu en festival - denne gang i Østberlin. Her begyndte folkedansen at spille en mere central rolle. På programmet stod blandt andet "Mitmach-Volkstanz" - folkedans, som publikum selv kunne deltage i. Det var et vigtigt signal. Den form for folkedans, som voksede frem i dette miljø, adskilte sig fra den mere traditionelle scene- og opvisningsfolkedans, som mange kendte fra DDR's ensembler. Til disse festivaler handlede det ikke om perfekte opstillinger og koreograferede opvisninger, men om deltagelse, fællesskab og glæden ved at danse sammen. Udviklingen gik hurtigt. Allerede året efter, i 1980, var folkedansen blevet festivalens hovedattraktion.

Man kan sige, at folkedansen i løbet af få år gik fra at være et element blandt mange til at blive selve trækplasteret for den nye folkemusikbevægelse i DDR. Flere bands begyndte at fokusere mere entydigt på musik til folkedans. Gruppen Bierfiedler er et godt eksempel på denne udvikling. Hvor gruppen tidligere havde arbejdet bredere med folkemusik, bevægede den sig efterhånden i retning af næsten udelukkende at spille til dans. På samme måde udviklede festivalen sig fra primært at være et musikarrangement til i stigende grad at have folkedansen som sit centrum.

Samtidig med at festivalerne buldrede afsted foregik der interne diskussioner i systemet om, hvor festivalen organisatorisk hørte hjemme. Nogle ønskede at festivalen blev knyttet tættere til FDJ-miljøet og den såkaldte "Singebewegung". Andre mente, at festivalen burde høre under 'Zentralhaus für Kulturarbeit', som var knyttet til kulturministeriet. Netop denne uklarhed gav i en periode festivalen et større spillerum. Der var ikke et statsapparat, der havde ansvar for at føre kontrol, og det gjorde det muligt at eksperimentere med både musik, dans og festivalform. Mange beskriver de tidlige år som relativt frie og præget af en næsten anarkistisk stemning sammenlignet med resten af DDR's kulturliv.

Med danske øjne anno 2026 kan det virke mærkeligt, at kontakten til staten skulle være så vigtigt. Så lad os kigge lidt nærmere på det.

Sådan så DDR-premieren på "Mitmach-Volkstanz" ud. Det var en del af "Jugendfestival der FDJ", som blev holdt i Berlin ved pinsetid 1979. Her spiller gruppen Brummtopf fra Erfurt.
Foto: Thomas Neumann/neumgraf.de.

Statens forhold til folkekultur

For at forstå statens forhold til folkedans i DDR – og folkedansernes forhold til staten – kommer man længst ved at betragte det som en løbende udveksling. Det var ikke et rigtigt system, der alene var opdelt i forbudt og tilladt. De personer, som ønskede at arbejde med folkedans, var afhængige af staten, men staten havde samtidig også en interesse i folkedansmiljøet.

Folkedansere og musikere havde brug for adgang til statens bygninger, kulturhuse og uddannelsesinstitutioner. Det var også staten, der bestemte, hvilke bøger, hæfter og plader der kunne udgives. Derfor var det vigtigt at opnå et officielt blåstempel. Når man sammenligner østtyske udgivelser med danske hæfter fra samme periode, bliver forskellen tydelig. Danske hæfter indeholdt ofte dansebeskrivelser, noder og et kort forord, men sjældent længere forklaringer om dansens samfundsmæssige betydning. I DDR blev materialerne derimod ofte

indledt med længere ideologiske eller akademiske introduktioner, som forklarede folkedansens rolle i samfundet.

Samtidig havde staten også en klar interesse i at støtte folkekulturen. Man ønskede at skabe sociale fællesskaber og fastholde især unge mennesker i et aktivt kulturliv. Folkedans kunne derfor bruges som et middel til at skabe samhørighed og understøtte forestillingen om et kollektivt, socialistisk samfund.

Det var noget for noget

På mange måder var der tale om en slags "noget for noget"-kultur. Det gjaldt også for folkemusikere. For at få lov til at optræde professionelt skulle musikere have en officiel tilladelse, som blev tildelt efter prøver og vurderinger. Tilladelserne var niveauopdelt og havde betydning for både repertoire, arbejdsopgaver og betaling. Systemet fungerede som en kontrolmekanisme, men gav samtidig en vis økonomisk tryghed. Når først man havde fået tilladelsen, var man sikret engagement til koncerter og arrangementer med faste honorarer.

I sidste ende var det staten, der bestemte rammerne for kulturlivet i DDR. De udøvende forsøgte hele tiden at påvirke systemet, skabe nye projekter og udvide mulighederne inden for de eksisterende rammer. Som regel fungerede samarbejdet, men der findes også talrige eksempler på personer og projekter, som mødte modstand eller direkte blev stoppet af myndighederne.

Det kan alt sammen lyde relativt uproblematisk. Men samtidig er det vigtigt at huske, at DDR var et totalitært samfund, hvor kulturlivet hele tiden skulle være "statskonformt". Der fandtes grænser for, hvor langt man kunne bevæge sig væk fra den officielle linje, og mange kunstnere lærte at navigere forsigtigt i systemet.

Der findes flere eksempler på musikere, som forsøgte at skubbe til grænserne og udnytte sprækker i censuren. Et ofte nævnt eksempel er folkesange fra 1800-tallet om udvandring. Sangene fandtes allerede i officielle sanghæfter, men når østtyske musikere fremførte dem i en ny sammenhæng, kunne teksterne få en tydelig dobbeltbetydning i et land, hvor mange ønskede at forlade DDR. Musikerne kunne samtidig forsvare sig med, at de blot sang materiale, som allerede var officielt godkendt. Nogle gange lykkedes denne balancegang, andre gange gjorde den ikke.

... og Stasi holdt øje

Flere musikere oplevede overvågning eller mistede deres tilladelser til at optræde. Folkemusikeren Gernot Ecke har efterfølgende fortalt, hvordan han efter en koncert blev indkaldt til afhøring hos Stasi. Sagen førte ikke til direkte repressalier, og han fik lov til at fortsætte som musiker. Men som han siger: "De egentlige konsekvenser bemærkede vi ikke. For eksempel blev vi ikke tilbudt nogle af de permanente job."

Stasi holdt generelt øje med dele af folkemusikmiljøet. Et kendt eksempel er folkemusikhuset Malzhaus i det sydlige DDR. Officielt blev huset lukket på grund af ombygning, men senere dokumenter har vist, at omkring 50 uofficielle Stasi-medarbejdere havde rapporteret om aktiviteterne i huset. Miljøet blev efterhånden betegnet som "negativ-dekadent" – samme formulering, som også blev brugt om punkmiljøet.

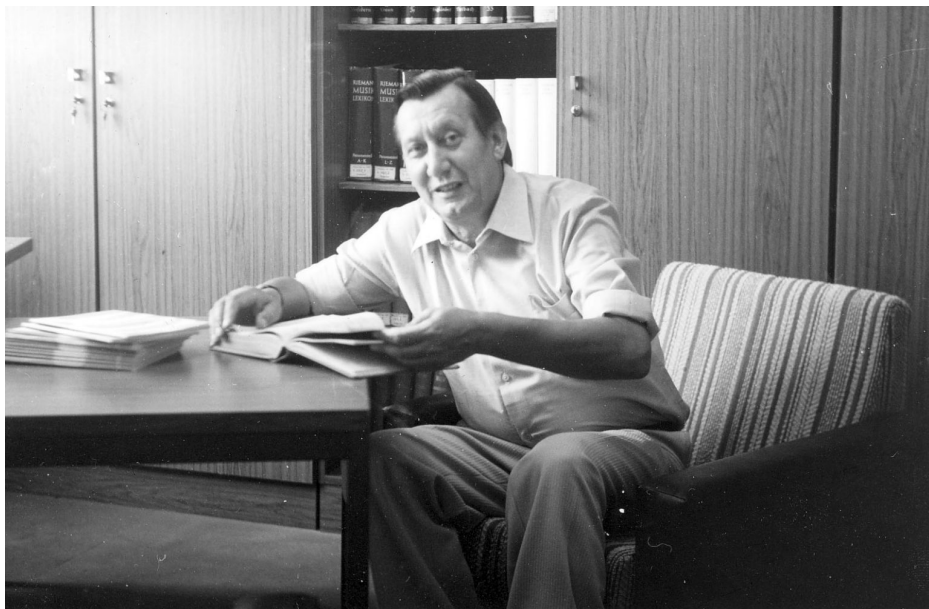
Når man ser tilbage på perioden, virker det tydeligt, at myndighederne især frygtede miljøer, hvor unge mennesker kunne samles uden fuld kontrol fra staten. Folkedans og folkemusik blev derfor både støttet og overvåget. Staten ønskede et aktivt kulturliv, men frygtede samtidig, at alternative miljøer kunne komme ud af kontrol..

Sagt på en anden måde: staten ønskede at få alle grupper placeret et sted i systemet, så der var styr på det. Og samtidig havde de udøvende folkemusikere og festival-arrangører brug for godkendelse fra det politiske system.

Så lad os vende tilbage til starten af 80'erne og få svar på, hvor den nye folk-bevægelse blev placeret. Rykkede den tættere på FDJ eller blev den knyttet til kulturministeriet.

En ølbrik fra FolkKlub i Leipzig, som var den største gruppe af sin slags. FolkKlub Leipzig var i midten af 80'erne et tilholdssted for forskellige folkedansgrupper (blandt andet Kreuz und Square) og en række folkemusikgrupper (blandt andet Folkländers Bierfiedler).

Kurt Petermann (1930-1984) var ansat i Zentralhaus für Kulturarbeit (Leipzig). I mange år opbyggede han et arkiv med dansebeskrivelser og andet materiale. Han fik ansvaret for samarbejdet med den nye bevægelse for folkemusik og -dans. Foto: Tanzarchiv Leipzig e.V.

Den moderne folkedans bliver placeret i systemet

På dette tidspunkt i starten af 80'erne havde den nye folkemusik - og folkedansebevægelse haft adgang til ressourcer og tilladelser uden at været tæt knyttet til en instans i systemet. For bevægelsen havde det sin fordele, men set fra den anden side var der ønske om at placere dem et sted i systemet. Omkring 1982 blev det fra statens side besluttet, at miljøet i højere grad hørte hjemme under 'Zentralhaus für Kulturarbeit', en institution under det østtyske kulturministerium. Hvor bevægelsen tidligere i højere grad havde udviklet sig i spændingsfeltet mellem frivillighed og officiel støtte, blev den nu gradvist integreret i et mere struktureret system.

I denne proces fik flere nøglepersoner stor betydning. En af dem var Kurt Petermann, ansat ved Zentralhaus, som i en årrække havde arbejdet med dokumentation og arkivering af dans i DDR. Man kunne umiddelbart tro, at en sådan position ville føre til en konservativ tilgang til folkedansen,

men Petermann forholdt sig tværtimod overraskende åbent til den nye udvikling. Han understregede, at folkedans i sin natur er en levende tradition, der kun eksisterer gennem forandring. Autenticitet blev i denne forståelse ikke et spørgsmål om at fastholde en "korrekt" historisk form, men om at bevare dansens evne til at fungere i en given social sammenhæng.

Samtidig var denne integration ikke uden spændinger. I 1981 opstod der en markant konflikt i forbindelse med en større folkefestival, hvor et centralt indslag var en planlagt "Folk-oper" baseret på et Grimm-eventyr og nykomponeret musik. Under en generalprøve mødte repræsentanter fra det officielle system op for at kontrollere forløbet. Situationen blev anspændt, og resultatet blev, at operaen aldrig blev opført i sin planlagte form.

I kølvandet på denne episode kan man i interne dokumenter fra 'Zentralhaus für Kulturarbeit' se et øget fokus på styring og organisering i forbindelse med kommende 'Folk-Werkstätte'. Samtidig blev der formuleret ønsker om en tydeligere politisk-ideologisk ramme ved disse festivaller og træf. For nogle i miljøet blev det svært at se sig selv i de mere stramme rammer.

Over tid blev festivalerne i højere grad flyttet væk fra de store bymiljøer og underlagt mere styring. Det indebar udvælgelse af deltagende grupper og repertoire. Samtidig ændrede udtrykket sig. Hvor tidligere år havde været præget af en mere flippet og eksperimenterende æstetik, fremstod miljøet i midten af 1980'erne mere struktureret og formaliseret, ofte med folkedragter, nodestativer og en tydeligere iscenesættelse af tradition.

Denne udvikling kulminerede i midten af 1980'erne, hvor Folk-Werkstatt fortsat blev afholdt, men i en mere reguleret form. Planer om nye arrangementer blev stadig udarbejdet helt frem mod slutningen af årtiet, men i praksis ebbede bevægelsen gradvist ud. I november 1989 forsøgte man på ny at stable en ny udgave af "Folk-Werkstatt" på benene - i papirerne kan man læse om at et planlagt besøg af en slovakisk musikvidenskabsmand. To dage efter udsendelsen af invitationen faldt muren. Og den planlagte Folkswerkstatt fandt aldrig sted. Det blev et punktum for en spændende, eksperimenterende og spændingsfyldt æra for folkemusik i DDR.

Ved folklørefestivalen i Haus der jungen Talente – Østberlins største ungdomskulturhus – spiller Folkcländer op til dans. Her er dansegulvet fyldt til bristepunktet, og midt i menneskemængden står danselederen Sigrid Römer fra Leipzig. Dette foto er fra juni 1982. Foto: Thomas Neumann / neumgraf.de

80'erne bragte et folkedanse-boom

Samtidig med at folkemusikken nærmest blev sat ud på et sidespor, så blomstrede folkedansen. Lad os kigge lidt nærmere på det.

Hvis man ser tilbage på FDJ-træffet i 1979, var situationen stadig relativt begrænset. Her øvede tre folkebands sig på ganske få danse – blandt andet "Polka Hacke-Spitz", som i Danmark er kendt som 'Patty Cake Polka', samt en form for squaredance på rækker. På dette tidspunkt fandtes der endnu ikke egentlige "progressive folkedansegrupper". Miljøet var i højere grad præget af såkaldte folke-dragt-foreninger, som eksisterede parallelt med de større folkefestivaler.

I løbet af det følgende årti skete der imidlertid en markant udvikling. Hvor der omkring 1979 kun var få og spredte initiativer, fandtes der i 1989 omkring 30 progressive folkedanseforeninger i DDR – heraf fem alene i Leipzig. Bevægelsen havde dermed udviklet sig fra et marginalt fænomen til et udbredt miljø.

I disse nye foreninger blev der lagt vægt på en anderledes organisering af dansen. En grundsten var en såkaldt dansemester og vise-for-par. En af hovedarkitekterne bag denne udvikling var Eva Sollich. Hun omtales ofte som "moderen til alle DDR-folkedanseinstruktører", hvilket hænger sammen med hendes arbejde med at etablere en uddannelse for

folkedanseledere – eller dansemestre, som de blev kaldt i miljøet. Hendes livsværk var et 'Tanzhaus' i Benshausen i Sydthüringen, som hun grundlagde i 1977, og som kom til at danne ramme om hendes videre arbejde med moderne folkedans

Her skal vi lægge mærke til navnet "Tanzhaus", som også går igen i pladens titel. Den peger direkte på inspirationen fra den ungarske táncház-bevægelse, som opstod i begyndelsen af 1970'erne. Her begyndte unge i Ungarn at genopdage og dyrke traditionelle landsbydanse og folkemusik. I stedet for at placere dansen som museumsobjekt blev den flyttet ind i byerne i form af åbne danseaftener, hvor alle kunne deltage og lære dansene i en social og uformel ramme.

Eva Sollich blev under et ophold i Ungarn inspireret af denne bevægelse og arbejdede derefter målrettet på at overføre dele af idéen til DDR. Hendes arbejde kom til at hænge tæt sammen med den voksende interesse for "Mach-mit-Volkstanz", som opstod i forbindelse med de nye folkefestivaler i begyndelsen af 1980'erne.

I 1984 fandtes der allerede mindst 16 aktive dansegrupper i DDR, og behovet for uddannede instruktører voksede hurtigt. Dette blev en af Sollichs vigtigste indsatsområder, hvor hun både udviklede undervisningsmateriale og var med til at etablere strukturer for instruktøruddannelse. Hun formåede samtidig at bevæge sig sikkert i spændingsfeltet mellem det kunstneriske miljø og de officielle kulturinstitutioner, hvor hendes arbejde fik støtte og opbakning. Hendes hæfte 'Der deutsche Volkstanz – ein Mittel der Kommunikation' er et tydeligt eksempel på denne balancegang. Her kombineres en akademisk og systemkonform tilgang – hvor danse inddeles i kategorier som håndværksdanse, frieridanse og kredsdanse – med en tydelig ideologisk rammesætning, hvor folkedans beskrives som en social og sund kommunikationsform for unge mennesker. Samtidig sættes den i kontrast til moderne disco-dans, som fremstilles som mere individualistisk og fremmedgørende.

Først når dette fundament er etableret, bevæger teksten sig over i sit egentlige formål: konkrete forslag til undervisning og opbygning af danseforløb for forskellige aldersgrupper. Denne struktur er karakteristisk for mange østtyske publikationer i perioden. Først legitimeres projektet i forhold til statens kulturpolitiske mål, derefter følger det praktiske og pædagogiske indhold.

Et lignende eksempel ser vi hos Aenne Goldschmidt i hæftet "Probleme unseres Tanzschaffens", der handler om socialistiske folkløse-opvisninger. En stor del af hæftet bruges på at argumentere for folkedansens rolle i en socialistisk kulturforståelse, før man kommer frem til hæftets egentlige formål - at give konkrete anbefalinger til koreografer.

Både Goldschmidt og Sollich mestrer denne dobbelte tilgang, og netop denne evne til at balancere mellem ideologi og praksis var en væsentlig forudsætning for deres gennemslagskraft. I takt med den voksende progressive folkedansebevægelse kom Eva Sollich til at spille en central rolle i udviklingen af både uddannelser, udgivelser og de store danseaftener, som prægede miljøet i 1980'erne.

Sommeren 1984: På to uger lange kurser lærte danseledere fra hele DDR håndværket bag de populære "vær med"-dansegrupper. Her ses en træningssession i Hohenprießnitz ved Leipzig. Kurserne blev arrangeret af 'Zentralhaus für Kulturarbeit', som havde ansvaret for vejledning og udvikling af alle genrer inden for den såkaldte amatørkultur.
Foto: Peter Uhlmann

Vi vender tilbage til Berlin og besøger en helt anden danseverden

På dette tidspunkt er det måske allerede for sent at sige, at jeg gerne ville holde det kort. For i forsøget på at give en forståelse af den historiske og kulturelle kontekst har jeg bevæget mig ind i et større landskab af fortællinger, end der egentlig er plads til i dette hæfte.

Jeg håber alligevel, at teksten har givet et indblik i det miljø, der voksede frem i 1980'ernes DDR. Undervejs har jeg måttet foretage en række fravalg, og mange historier er derfor ikke kommet med. Det gælder blandt andet historien om sækkepiber i DDR, om hvordan musikere klarede sig i en tid med mangel på strenge og reservedele, og om de to grupper Folkländers Bierfiedler og Jams, som spiller på pladen.

Ligeledes kunne der have været skrevet mere om den omdiskuterede Folkoper, som aldrig blev opført, og scenedansen, hvor folkedans/ folkore blev brugt som grundlag for større koreograferede opvisninger, samt den mere traditionelle foreningsdans, som eksisterede parallelt med den progressive bevægelse.

Alle disse historier må vente til en anden gang.

I stedet vil jeg runde af med to mere personlige oplevelser, som på hver sin måde binder en sløjfe på dette hæfte sammen. Vi skal først til Berlin og siden en tur til Leipzig.

Da jeg skulle oversætte de korte dansebeskrivelserne på pladeomslaget til brugbare dansebeskrivelser, gav det meste sig selv, selvom beskrivelserne var meget kortfattet. Men én dans skabte problemer. Det var pladens sidste spor, Heiße Kathreinerle, som er en pardans uden meget forklaring i materialet.

Det fik mig til at tage til Berlin for at finde en gruppe, der måske kunne hjælpe mig med at forstå, hvordan dansen blev udført i praksis. Jeg fandt en folkedansegruppe i den østlige del af byen, en gruppe som har eksisteret siden 1950'erne, og spurgte, om jeg måtte deltage i en danseaften. Det blev taget meget venligt imod.

I pausen henvendte jeg mig til gruppens instruktør, viste hende pladen og spurgte, om hun kendte dansen. Hun så på den og svarede: "Hvad er det for en plade? Den har jeg aldrig set før."

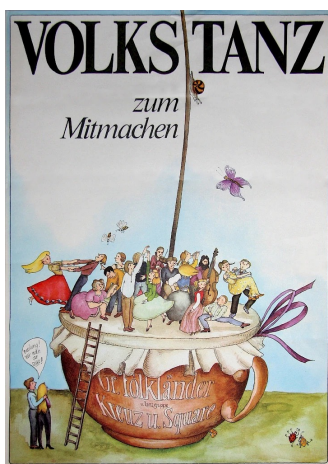
Det overraskede mig. For selv i en gruppe med rødder tilbage i DDR-tiden og med mange års erfaring i folkedans, var pladen altså ukendt. Det siger noget om, at folkedansemiljøet i DDR også var opdelt og ikke nødvendigvis så samlet, som man umiddelbart kunne forestille sig. Der

fandtes en mere formel og foreningsbåret del af miljøet, og en mere eksperimenterende og festivalorienteret del, som i højere grad levede i andre kredse.

Min tur til Berlin gav derfor ikke noget svar på, hvordan danse egentlig skulle danses. Til gengæld gav aftenen et andet indblik i miljøet. Det er bemærkelsesværdigt, at en folkedansebevægelse kunne udgive en plade, der blev trykt i 12.000 eksemplarer i DDR og senere blev omdrejningspunkt for undervisningsmateriale og bøger, samtidig med at dele af det øvrige folkedansmiljø aldrig havde hørt om den.

Til gengæld bandt denne oplevelse en anden sløjfe. Denne aften var der fødselar i gruppen - det blev fejret med kage-buffet og en tradition, som gruppen havde indført. De dansede en variant af Christians cykel, som i meget høj grad minder om en dans fra pladen: Kabberdoech-Polka.

Her var et interessant sammenfald mellem den mere traditionelle foreningsdans og den progressive folkedansebevægelse. Dansene synes i nogle tilfælde at have cirkuleret på tværs af miljøer, selvom musik og udtryk varerede betydeligt. På pladen fremstår Kabberdoech-Polka som en energisk og hurtigt spillet version, mens den i Berlin blev danset til den traditionelle fødselsdagssang "Hoch soll er leben". Selv om man befinder sig i forskellige cirkler, så er der noget, der binder os sammen på tværs.

Petermann, Wasserturmstraße og pizza i Leipzig

Efter at have dykket ned i dansebeskrivelserne og afprøvet dem med mit dansehold blev jeg nysgerrig efter den historiske sammenhæng. Derfor tog jeg til Leipzig for at besøge nogle af de steder, som dukkede op i kilderne. Jeg fandt hurtigt bygningen, hvor Kurt Petermann havde sit dansearkiv, og den store kongressal ved zoologisk have, hvor der i begyndelsen af 1980'erne blev afholdt dansefester med over tusind deltagere. Jeg forsøgte også at finde stedet, hvor "Kreuz & Square" havde haft deres første øveaften i 1980. Det var den første lokale dansegruppe i den nye bølge. Måske fandt jeg det rigtige sted i Wasserturmstraße – huset kunne i hvert fald være et godt bud. Men da jeg spurgte en person, der bor der i dag, ringede det ingen klokker. Det slog mig, hvor flygtig historie kan være. Her var måske et sted, der havde været med til at tænde gnisten for folkedansebevægelsen i Leipzig, men i dag var der ingen spor tilbage.

Leipzig-turen var planlagt, så jeg også kunne deltage i et dansearrangement. Der findes nemlig stadig en forening, der hedder Tanzhaus*folk. De havde inviteret til åben dans på engen, og jeg glædede mig til at opleve, hvordan den tradition ser ud i dag. Vejret ville det imidlertid anderledes, og arrangementet blev aflyst på grund af regn. Jeg skrev og spurgte, om de måske ville finde et sted indendørs, og svaret var meget hjerteligt. Der blev ingen dans den aften, men jeg var mere end velkommen til at komme forbi til hjemmelavet pizza og møde nogle af folkene fra gruppens hårde kerne. Det blev en virkelig dejlig aften. Vi spiste pizza, spillede brætspil og talte om folkedans – om gamle dage, om nutiden og om fremtiden. Det var tydeligt, at jeg sad sammen med nogle mennesker, der stadig levede og åndede for det miljø, som engang havde gjort Leipzig til et centrum for den moderne folkedans i DDR. Samtidig lagde de ikke skjul på, at tiderne har ændret sig. Medlemstallene er faldende, og byen Leipzig er ikke længere lige så generøs med lokaler og støtte, som tidligere. I 2026 kunne foreningen fejre sit 40-års jubilæum. Så selv om landet DDR for længst er forsvundet, lever en del af traditionen stadig videre.

Det ville være forkeret at skrive, at bevægelsen fortsætter for fuld kraft. Men ildsjælene er der stadig. De arrangerer koncerter, danseaftener og nytårsballer med bands fra Danmark og mange andre europæiske lande. Håbet og drømmen lever stadig; at mennesker også i fremtiden vil mødes, spille musik og danse sammen. Og måske er det i virkeligheden den vigtigste arv fra den folkedansebevægelse, som opstod i DDR i 1980'erne.

Kilder, hvor du kan nørde videre

Her finder du nogle af de vigtigste kilder, der ligger til grund for dette hæfte. Tilsammen fungerer de både som et vidnesbyrd om det materiale, der er arbejdet med, og som en invitation til selv at gå på opdagelse i stoffet. Kilderne spænder over forskellige medier – LP, DVD, bøger og hæfter – og giver dermed både lydlige, visuelle og tekstlige indblik i miljøet omkring folkedans i DDR. Materialet er på tysk, så det er en fordel at have lidt sproglige kundskaber med i rygsækken. Til gengæld er flere af kilderne rigt illustrerede, hvilket giver en visuel forståelse af miljøet.

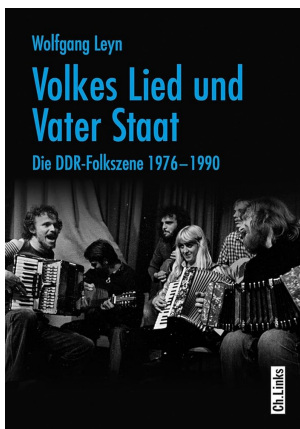
LP: Folk's Tanz Haus

Denne LP fra 1985 er den primære kilde til dette hæfte og indeholder 13 melodier med korte dansebeskrivelser – præcis de samme som findes i dette hæfte. På pladeomslaget står beskrivelserne i kort form, som her er udfoldet og suppleret. Pladen er ikke udgivet digitalt, men kan findes antikvarisk, og musikken dukker ofte op på YouTube, hvis man leder lidt. Den originale plade giver en klar fornemmelse af lyden og miljøet.

DVD: Das Federbett

Denne DVD fra 2003 er samlet af Sigrid Doberenz, som var en del af kredsen omkring Folk's Tanz Haus-pladen. Til DVD'en hører et hæfte, hvor flere danse beskrives mere udførligt end på pladeomslaget. Her findes også danse, der ikke var på LP'en, fotos fra 80'erne samt en beskrivelse af miljøet og LP'ens tilblivelse. Den fungerer dermed som en vigtig udvidelse af plade-materialet.

Bog: Volkes Lied und Vater Staat

Bogen består af en række kapitler, der giver et bredt indblik i folkemusikscenen 1976–1990. Her kan man bl.a. læse om pladeudgivelser (inkl. 'Folk's Tanz Haus'), festivaler, samarbejder med staten og hverdagen i miljøet, herunder også de mere praktiske udfordringer. Der er desuden et omfattende register over folkemusikgrupper, en kronologisk historietavle, interviews samt en CD med musikeksempler. Samlet set er det et omfangsrigt materiale med mange billeder fra perioden, som giver et levende billede af tiden. Bogen er redigeret af Wolfgang Leyn.

Bog: Handbuch des deutschen Volkstanzes (Aenne Goldschmidt)

Et vigtigt værk i tysk folkedans i tre bind med dansebeskrivelser, noder og historisk materiale. Det kan ses som tysk pendant til danske folkedanshæfter fra FFF'erne. Værket er opdelt efter dansetyper frem for geografi og er præget af en saglig og systematisk fremstilling. Aenne Goldschmidt fra Schweiz flyttede til DDR efter Anden Verdenskrig og arbejdede som danser og koreograf. Hendes øvrige arbejde rummer også et tydeligt ideal om folkedans som kulturform i en socialistisk sammenhæng.

Hæfter: 'Probleme unseres Tanzschaffens' (Aenne Goldschmidt) og 'Der deutsche Volkstanz – ein Mittel der Kommunikation' (Eva Sollich)

Hæfterne er anekdotiske og fungerer som praktiske håndbøger til scenedans i en socialistisk ramme samt pædagogiske planer for foreningsdans.

Første del er akademisk og legitimerer statens kulturpolitik, mens anden del er mere lavpraktisk og anvendelig i undervisningen, hvilket samlet viser kravet om ideologisk linje for at kunne udgive materiale.

Hjemmeside: www.ostfolk.de

Hvis du vil dykke dybere ned i den østtyske folkedans- og folkemusiktradition, er [ostfolk.de](http://www.ostfolk.de) et oplagt sted at starte. Sitet er fyldt med artikler, historisk viden og spændende portrætter fra miljøet – både fra DDR-tiden og den nutidige scene.

Siden rummer også et stort billedarkiv med stemningsfulde fotos fra festivaler, kurser og dansearrangementer, som giver et unikt indblik i kulturen og fællesskabet omkring dansen. Websitet blev lavet i forbindelse med bogen 'Volkes Lied und Vater Staat'.

Scan af pladens omslag

FOLKSTANZHAUS Tanzschlüssel

STEREO 8 45 289

1. Allgemeine Begriffe

- = Mädchen
 = Junge
 re = rechts
 li = links
 a. O. = am Ort
 KL = Kreislinie
 KM = Kreismitte
 TR = Tanzrichtung (gegen Uhrzeigerichtung)
 dos á dos = Paare gehen aufeinander zu, Rücken an Rücken rechtsschulter vorbei und rückwärts auf den Ausgangsplatz zurück

2. Fassungen

Einfache Kettenfassung:

Die Tänzer stehen hintereinander und fassen sich einfach bei den Händen.

Offene Fassung:

Die Partner stehen nebeneinander und fassen sich mit den inneren Händen.

Kreuzfassung:

Die Partner stehen sich gegenüber, die re und li Hände sind gefaßt (re über li).

Seitliche Kreuzfassung:

Die Partner stehen nebeneinander in Kreuzfassung.

Gewöhnliche Fassung:

Kiebusfassung:

Hüftschulterfassung:

Geschlossene Hüftschulterfassung:

3. Aufstellung

Das Mädchen steht immer rechts vom Jungen, wie damals...

Schulterkreis:

Stirnkreis:

Stirnreihen zueinander:

4. Schrittarten

Alle Beschreibungen beziehen sich auf den Jungen (typisch!); das Mädchen denkt und handelt gegengleich, gekonnt!

Nachstellschritt seitwärts:

Ein Schritt li seitwärts, nachstellen des re Fußes an den li.

Galoppschritt:

Nachstellschritt li seitwärts leicht springend.

Polka-Rundtanz:

Ein gehüpfter Nachstellschritt li seitwärts in TR, mit einem kräftigen Hüpschritt eine halbe Rechtsdrehung in TR, und nun ein Polkaschritt re mit einer weiteren halben Drehung weiter fortfahren.

Schottisch vorwärts (ähnlich einem langsamen Rheinländerschritt):

Ein Schritt li vorwärts, nachstellen des re Beines neben li, ein kleiner Schritt li vorwärts, dabei re Bein vorpendeln und den nächsten Schottisch-Schritt anfügen.

Schottisch-Rundtanz:

Wie Schottisch vorwärts, nur werden die Schritte schrittweise und in fortlaufender Rechtsdrehung in TR ausgeführt.

Rheinländerschritt:

Ein kräftiger Nachstellschritt li seitwärts, noch ein Schritt li seitwärts, dabei wird das re Bein vor das li geschwungen (bei leichtem Hüpfen auf dem li Bein).

Hopser:

Von einem Bein auf's andere springen, mit Nachfedern: li, li, re, re, li, li, ...

Walzer-Rundtanz:

Auf einen Nenner gebracht: li seit — re ran — li rück — re seit — li ran — re vor / und von vorne ... daraus muß eine Drehung entstehen.

Walzerdoppelschritt (nicht gedrehter Walzerschritt):

Ein ausladender Schritt re vorwärts, li Fuß neben re setzen, ein Schritt re vorwärts, bei diesem Schritt das Knie stark beugen.

Dreierlaufschritte (Walzerschritt trocken):

Ein großer Schritt re vorwärts, ein kleiner Schritt li vorwärts, ein kleiner Schritt re vorwärts / ein großer Schritt li vorwärts, ein kleiner Schritt re vorwärts, ein kleiner Schritt li vorwärts / ...

Für Hüpfwalzer — Hüpfchritte mit doppelter Federung:

1. Ein Schritt li seitwärts, 2. Aufhüpfen auf dem li Fuß, 3. Nachfedern und auf den rechten Fuß springen und mit dem das gleiche vollziehen.

Dreitritt vorwärts (erholsam für Plattfüße — leicht „knickbeinig“):

Drei kleine, gleichgroße, auf ganzer Sohle getretene Schritte vorwärts, li re li / re li re / ...

Mazurkaschritt:

Ein gestampfter Schritt li vorwärts, dann zweimal re hüpfen, dabei schwingt das li Bein leicht nach vorn und zurück.

Und wenn Ihr nicht durchdringt, besucht doch einfach mal einen Volkstanzabend ...

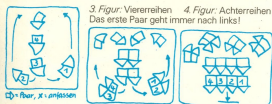
Tanzschlüssel und Tanzbeschreibungen: Sigrd Lemke, Hanna Müller, Paula Schwab, Gabriele Last (Grundlage: Aenne Goldschmidt, Handbuch des deutschen Volkstanzes Henschel-Verlag Kunst und Gesellschaft, Berlin 1981)

Tanzbeschreibungen

1. Schnelle Polonaise

Aufstellung: paarweise hintereinander, offene Fassung (alles mit Gehschritten)

1. Figur: Promenade auf der KL in TR
2. Figur: Trennen — Paare gehen durch die Raummitte, Paare 1, 3, ... gehen nach li, Paare 2, 4, ... nach re und treffen sich zu Viererreihen.

3. Figur: Viererreihe — Das erste Paar geht immer nach links!
4. Figur: Achterreihen
5. Figur: Irgarten
6. Figur: Schnecke und Auflösung zum großen Kreis.

Alle beenden den Tanz mit dem Gesicht zur KM und einer Verbeugung. In jedem Fall führen die ersten 2 Paare den Tanz an und wählen die Tanzformen aus. Unsere sind nur Beispiele, der Fantasie sind keine Grenzen gesetzt; höchstens physische.

2. Begrüßungstanz (Gwen's Polka)

Aufstellung: paarweise nebeneinander im Stinkreis

Teil A

- Takt 1-4 Mädchen mit 4 Gehschritten zur KM, auf 4. Klatscher und von den Jungen ein Antwort-Klatscher (höre Platte)
- Takt 5-8 Mädchen mit 4 Gehschritten zurück zum Ausgangsplatz
- Takt 9-16 wie Takt 1-8

Teil B

- Takt 1-8 Paare in seitlicher Kreuzfassung mit 16 Hüpschritten vorwärts in TR
 - Takt 9-16 wie Takt 1-8, jetzt gegen TR
- Die Paare beenden den Tanz im Stinkreis, wobei die Mädchen jetzt li von ihrem Partner stehen. Beim nächsten Durchspiel tanzen die Jungen mit neuer, von ihm re stehender Partnerin.

3. Vogelsteller

Aufstellung: paarweise in gewöhnlicher Fassung

Teil A

- 16 Takte — Polka-Rundtanz in Rechtsdrehung (oder Galopp) vorwärts in TR, Fassung lösen

Teil B (höre Platte)

- Takt 1: Pause
- 2: 3mal in die eigenen Hände klatschen
- 3: Pause
- 4: 3mal stampfen
- 5: Paare drohen sich mit dem re Zeigefinger
- 6: Paare drohen sich mit dem li Zeigefinger
- 7/8: Jeder droht a.O. einmal um sich selbst, danach wiederholen

4. Rheinländer

offene Rheinländer-Figur

Aufstellung: paarweise im Schulterkreis, nebeneinander, ohne Fassung

- Takt 1: ein Rheinlerschritt, Außenfuß, seitwärts auseinander
- 2: ein Rheinlerschritt, Innenfuß, seitwärts zueinander, geschlossene Fassung
- 3/4: Hopper-Rundtanz — mit 4 Hopper-Schritten Junge li, Mädchen re beginnend; zwei ganze Drehungen in TR

Rheinländer in Klebzufassung

Aufstellung: Klebzufassung, paarweise

- Takt 1: beide ein Rheinlerschritt schräg li vorwärts in TR, li Hände lösen.
- 2: beide ein Rheinlerschritt schräg re vorwärts in TR, li Hände lösen.

- 3/4: Das Mädchen tanzt mit 4 Hopperschritten um den Jungen herum und stellt wieder in Ausgangsstellung — in Klebzufassung. Der Junge tanzt die 4 Hopperschritte seitwärts vorwärts in TR.

5. Galopp durch die Gasse (Kabbardoech-Polka)

Aufstellung: Stimmehen zueinander (Gasse)

- Takt 1-4: Reihen mit 4 Gehschritten aufeinander zu, kleine Verbeugung, zurück mit 4 Gehschritten
- Takt 5-8: dos 8 das mit dem gegenüberstehenden Partner
- Takt 9-16: Mit 8 Galoppsschritten tanzt das 1. Paar in die Gasse und mit 8 Galoppsschritten wieder auf den Ausgangsplatz zurück.
- Takt 17-32: Ausweichen — Das 1. Paar führt die Tänzer zum anderen Ende der Reihe (siehe Zeichnung). Das 1. Paar bildet ein Tor, durch das die nachfolgenden Paare ziehen. Das vormalige 2. Paar steht auf dem alten Platz des 1. Paares, die anderen Paare „stellen sich an“.

6. Schottisch (Erinnerung)

Aufstellung: paarweise in einfacher Kettenfassung

Teil A

- 1 bis zum großen Musik-Glissando — Schottisch in der einfachen Kette, vorwärts in TR

Teil B

- Schottisch-Rundtanz in TR

7. Tampet (Figaro)

Aufstellung: Reihen zu 2 Paaren, aufgestellt in Kolonnen (siehe Zeichnung)

Teil A

- Takt 1-8: Die ersten sich gegenüberstehenden Reihen fassen sich zum Vierpaarkreis, 16 Schritte in TR, li Fuß beginnt, 16 Schritte gegen TR zum Ausgangsplatz zurück, zuletzt wieder in Reihen.

Teil B

- Takt 9-10: Die Paare in der Reihe mit 4 Galoppsschritten Platzwechsel (re Paar tanzt vom vorderen)
- Takt 11-12: Alle zweimal kreuzen mit Aufputzen (inneres Bein nach außen, äußeres nach innen)
- Takt 13-16: Galopp zum Platz zurück und kreuzen
- Wiederholung

Teil C

- Takt 17-24: Die äußeren Gegenpartner Zweihandfassung — Paarkreise, je 16 Schritte in TR und 16 Schritte gegen TR, die übrigen 4 Mittelstänzer je 16 Schritte in TR und gegen TR in rechtsdrehender und linksdrehender Mühle, zum Schluß in Reihen.

Teil D

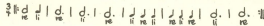
- Takt 25-32: Reihen in 4 Schritten aufeinander zu, Begrüßung auf 4 Zählzeiten, mit 4 Schritten zurück, auf 4 Zählzeiten den eigenen Partner grüßen.
- Takt 33-40: Reihen mit Klatschen 8 Schritte aufeinander zu, re am Gegenpartner vorbei bis vor die nächste Reihe, 8 Klatscher am Platz, kurze Begrüßung durch Kopfnicken, dann beginnt der Tanz von vorn.

8. Blaue Flagge

Aufstellung: Tänzerkette hintereinander, einfache Kettenfassung, nicht paarweise

- Takt 1/2: ein Walzerdoppelschritt (re — li — re)
- 3: ein Gehschritt li vorwärts
- 4: ein Gehschritt re rückwärts mit leichtem Beugen des Oberkörpers rückwärts
- 5/6: zwei Dreihüfsschritte, Takt 5 li, Takt 6 re beginnend
- 7/8: zwei Gehschritte li — re
- weiter wie Takt 1-8, jedoch gegengleich, dann fortlaufend bis Ende

Rhythmusschema:

Hinweis: Diese Musik wurde ohne Tanzbeschreibung überliefert. Wir haben in Anlehnung an Balladentanz-Schritte dieses Tanzform gefunden. Der erste Tänzer führt die Kette in verschiedenen Raumwegen (z.B. Schlangelinien, Schnecke, Zug in Gegengerichtung) frei im Raum.

9. Wechselhupf (Herr Schmidt)

Aufstellung: paarweise zueinander, Kreuzfassung

Teil A

- Takt 1/2: Wechselhupf mit „säger“ Bewegung der Arme: Sprünge re vor (beide Tänzer) — li vor — re li, re
- 3/4: wie 1-4, jetzt gegengleich, Abschlusssprung auf beide Beine

Das Ganze bitte wiederholen.

Teil B

- Gasse
- Takt 1-32: Die Paare tanzen mit Galopp, Polkaschritten oder nach eigenen Entfallen in TR, Paar 1 beginnt, tanzt an Paar 2 vorbei, dieses schließt sich an, usw. (Reihenschlußprinzip).

10. Zigeunerpolka

Aufstellung: paarweise zueinander auf der KL, gewöhnliche Fassung

Teil A

- 16 Takte — Polka-Rundtanz vorwärts in TR auf der KL, Fassung lösen

Teil B

- Takt 1/2: Verbeugung zum eigenen Partner
- 3/4: Verbeugung zum rechtsstehenden Partner
- 5/6: Verbeugung zum linksstehenden Partner
- 7/8: Verbeugung zum eigenen Partner, alle eine Vierteldrehung nach re, so daß die Jungen innen gegen TR, die Mädchen außen in TR stehen.

Teil C

- 16 Takte — Alle klatschen (höre Platte) auf Schritt 1 in die eigenen, auf Schritt 2 in die li Hand des entgegenkommenden Partners, dann wieder in die eigenen usw.
- Am Ende der 16 Takte steht jeder vor einem neuen Partner, mit dem er wieder von vorne ...

11. Walzer Mazurka (Mazurka Nr. 3)

Aufstellung: paarweise in gewöhnlicher Fassung

Teil A

- Takt 1-2: 2 Mazurkaschritte vorwärts auf KL in TR
- Takt 3-4: 2 Dreihüfte a.O. über innen (der Junge führt das Mädchen um sich herum)
- 5-8: wie 1-4, jetzt Dreihüfte a.O. über außen
- Takt 9-16: wie Takt 1-8

Teil B

- 16 Takte — Walzer-Rundtanz vorwärts auf KL, in TR

12. Sternpolka

Aufstellung: paarweise zueinander auf der KL, gewöhnliche Fassung

Teil A

- 16 Takte — Polka-Rundtanz vorwärts in TR, langsam abstoppen und Hüftschulterfassung einnehmen.

Teil B

- 16 Takte — Dann werden Sterne zu beliebig viel Paaren gebildet, indem die Jungen ihre li Hand auf die li Schulter ihres Vordermannes legen. Alle tanzen mit Hüftschritten vorwärts in TR, die Partner verabschieden sich voneinander.

Teil C

- 16 Takte — Die Jungen der Sterne stehen im Stinkkreis, klatschen zweimal in die eigenen, einmal seitlich in die der Nachbarn, usw. (höre Platte). Die Mädchen gehen im Raum herum und suchen sich einen neuen Partner, hinter den sie sich stellen. Mit diesem Partner „beginnt der Tanz von vorn“.
- Im Teil C können auch die Mädchen klatschen und die Jungen suchen sich eine neue Partnerin.

13. Heiße Kathreinerle

Aufstellung: geschlossene Hüftschulterfassung

Sändig Hüpschritte mit doppelter Federung und dabei lustig (!) drehen, aber bitte in TR!

"Folkedanse fra DDR i 80'erne"

Samlet og bearbejdet af Jacob Holm Laursen

Noder: Karen Mose og Nicolaj Wamberg

Hæftet er lavet i forbindelse med en workshop på
Folkedans Danmarks landsstævne i Kalundborg 2026.

Folkedanse fra DDR i 80'erne
